

OKSØY - RYVINGEN LANDSKAPSVERNOMRÅDE

VERN OG BRUK

VELKOMMEN TIL OKSØY - RYVINGEN LANDSKAPSVERNOMRÅDE

Hav, øyer, holmer og skjær så langt øyet kan se. Du finner strender, lune bukter, sjømerker og vakkert kulturlandskap. Gamle uthavner ligger i le for vær og vind. Kanskje ser du en teinedobbe som duver i havet eller ei kilenot som fanger laksen.

Du befinner deg i den sørlandske skjærgården. I et landskapsvernområde som strekker seg gjennom hele den ytre skjærgården fra Oksøy fyr i Kristiansand, gjennom Søgne kommune og vestover til Ryvingen fyr i Mandal.

Området representerer sørlandsk kystnatur og -kultur, vernet som landskapsvernområde i 2005.

VERN GJENNOM FORNUFTIG BRUK

Denne brosjyren er en del av arbeidet med forvaltningsplanen for Oksøy - Ryvingen landskapsvernområde. Planen skal legge til rette for bruk, skjøtsel, informasjon og tilrettelegging innen rammen av vern.

HVORFOR VERNE DEN YTRE SKJÆRGÅRDEN?

- Det er et nasjonalt mål å sikre et representativt utsnitt av norsk natur
- Formålet med Oksøy - Ryvingen landskapsvernområde er i følge verneforskriften (§2):

«... å ta vare på et sammenhengende og egenartet skjærgårdslandskap lite preget av tekniske inngrep, og som er representativt for sørlandskysten. Dette skjærgårdslandskapet karakteriseres av en sjøoverflate som brytes opp av mange lave, avslepne øyer, holmer og skjær, med tilhørende naturtyper, flora, fauna, kulturminner og kulturlandskap, herunder kystlynghei og de karakteristiske uthavnene

Allmennheten skal ha mulighet til naturopplevelser gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging».

OKSØY - RYVINGEN LANDSKAPSVERNOMRÅDE

- Vernet ved kongelig resolusjon av 29. april 2005 med hjemmel i naturvernloven
- Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre landskapets art eller karakter
- Samlet areal er 100 km², fordelt med 86 km² sjøoverflate og 14 km² øyer, holmer og skjær
- Viktig hekkeområde for en rekke arter av sjøfugl
- Sørlige og nordlige plantearter møtes her. Enkelte fjellplanter fins også.
- Kystlynghei er en typisk del av det gamle kulturlandskapet
- Området er rikt på kulturminner. Menneskelig aktivitet kan spores om lag 9000 år tilbake i tid.

SKJÆRGÅRDSLANDSKAPET

Lave, avslepne øyer, holmer og skjær. Blankskurte svaberg. Skjærgården grenser inn mot skogkledde åser på fastlandet. Landskapet er formet gjennom sliping fra isen som har dekket landet. Berggrunnen består i grove trekk av grunnfjellsbergarter. Flere av øyene, for eksempel Sæsøy og Indre Hellesøy, har mørke vulkanske ganger av diabastypen med en alder på om lag 300 millioner år.

JJ

JJ

KYSTLYNGHEIENE - FORMET AV KYSTFOLKET GJENNOM LANG TIDS BRUK

TH

AH

TH

Folk her ute har livnært seg av havet og jorda. Den typiske fiskerbonden ryddet og brant skog for å få beite til buskapeen. Røsslyng og grasvegetasjon overtok, og store deler av kysten ble dekket av lynghei. Lyngheiene og slåtteteigene ble grunnlaget for husdyrholdet i om lag fire tusen år. Dette kulturlandskapet ble opprettholdt gjennom slått, beiting og regelmessig lyngsviing. Ettersom denne bruken har gått kraftig tilbake de senere år, er kystlyngheia i dag blitt en truet landskapstype.

Det er et viktig mål å stimulere til bruk som kan opprettholde og gjenskape det gamle kulturlandskapet. Et godt samarbeid mellom grunneierne og myndighetene er en forutsetning for at dette skal lykkes.

Landnot, Skjernøy

Med snurpenot etter makrell - Foto: Knut Tangen

TH

KYSTFISKET

Kystfisket har vært en bærebjelke i livsgrunnlaget gjennom generasjoner. Vernereglene fører ikke til endringer for det tradisjonelle fisket. Kystfisket foregår i dag med relativt små båter. Det fiskes med garn, line og ruser etter torsk, sei, lyr, lange, kolje, lysing, ål og flatfisk. Reker fiskes hele året. I sesongen drives makrelldorging, notfiske etter makrell og sild, laksefiske med kilenot, og teinefiske etter krabber og hummer.

Lokkeskarv - TH

TH

FRILUFTSLIV

JJ

ØH

TH

Sommer, båtliv, soling, bading og fiske. Øyene og holmene i havgapet frister på fine sommerdager! Holmetur med kaffikos er så avgjort en del av det gode livet på Sørlandet.

Mange av øyene i landskapsvern-området er sikret som offentlige friluftsområder for allmennheten. Områdene er tilrettelagt for det enkle friluftslivet.

Interessen for fritidsfiske etter saltvannsfiske, krabbe og hummer er stor. Sjøfugljakt er populært. Storskarv, ærfugl, ender og måker er jaktbare arter. Rådyr og hare jaktes på de store øyene.

VIKTIGE FISKEREGLER

- Teiner, ruser, garn og liner skal merkes tydelig med navn og adresse.
- Hummer over 24 cm kan fanges mellom 1. oktober og 31. desember. Krabbeteiner skal ligge dypere enn 25 m utenom hummerfisket.
- Garn med maskevidde over 32 mm skal stå minst tre meter under overflaten mellom 1. mars og 30. september.
- Fiske ved kilenot må ikke skje nærmere enn 200 m med garn, og 50 m med stang og håndsnøre. Unngå å ankre opp nær kilenøter!

FUGLER, DYR OG PLANTER

ET YRENDE FUGLELIV. Måker og ærfugl dominerer. Du er i et kjerneområde for sildemåka i Norge. Har du flaks, får du se tyvjoen som jager måkene. Grågåsa og storskarven øker i antall. Ringgåsa flyr gjennom området på vei til og fra hekkeområdet på Svalbard. Tårnfalk er den vanligste rovfuglen. Vandrefalken jakter jevnlig i området.

SJØPATTEDYR. Steinkobbe og nise er vanlige. Er du heldig, kan du oppleve delfinene kvitnos og kvitskjeving.

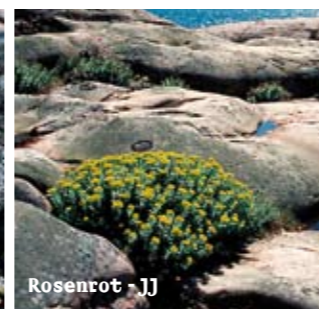
PLANTELIVET. Floraen er spennende! Her møtes sørlige og nordlige plantearter, og arter med østlig og vestlig utbredelse. Fjellplanter fins også her ytterst ute i skjærgården. Skipstrafikk har bragt ballastplanter til området.

Sildemåke - JJ

Bitter Bergknapp - JJ

Rosenrot - JJ

Ekafler - C&K

Strandneilik - C&K

JJ

JJ

UDVÅR

Udvårkilen i Søgne er blitt kalt Sørlandets eneste fiskevær. Folk bodde ikke fast der ute. De små bygningene ble brukt i forbindelse med sesongfiske etter hummer, makrell og laks. Sau og til dels også hester beitet på Udvår. Graset ble slått og fraktet med robåt inn til fastlandet! På gården Stausland er det fremdeles utskilt egne områder til tørk av høy fra Udvår. Bygningene på Udvår blir i dag brukt til fritidsformål. Mange driver fortsatt hummerfiske slik generasjoner før dem har gjort.

EV

TILTAK I VERNEOMRÅDET

Vi ønsker å bevare store sammenhengene lyngheier, velholdte beitelandskap, utvalgte slottemarker og viktige kulturminner. Det er behov for rydding av skog, einer og kratt, husdyrbeiting, samt sviing av lyng og gras.

GODE TILTAK ER:

- Skjøtsel av delvis gjengrodde utmarksbeiter, for eksempel Bergeneset på Flekkerøya, Ryvingåsen på Skjernøya og Helgøya i Søgne.
- Videreføre sauebeiting på arealer som er i god hevd, for eksempel på Ryvingen i Mandal.
- Fjerning av fremmede treslag som sitkagran.

Lyngsviing må gjøres skånsomt og ikke når det er for tørt, og ikke etter 15. april av hensyn til hekkende fugl. I områder med hekkende grågjess eller ærfugl må sviing være avsluttet innen 15. mars.

FORVALTNING

Aktiviteter og tiltak må skje innen rammen av forskriften for Oksøy - Ryvingen landskapsvernområde. Fylkesmannen er forvaltningsmyndighet.

Vedlikehold av bygninger, brygger og sjømerker kans skje som før vernevedtaket.

Søknad om dispensasjon fra forskriften rettes til Fylkesmannens miljøvernavdeling.

Alle med landbrukseiendom kan søke om tilskudd til spesielle miljøtiltak i landbruket. Ta kontakt med landbrukskontoret i kommunen for nærmere informasjon.

Statens naturoppsyn (SNO) har ansvar for oppsyn etter blant annet naturvernloven, friluftsløven, kulturminneloven, viltloven og lakseloven. SNO utfører også enkelte skjøtselstiltak på oppdrag fra Fylkesmannen.

Skjærgårdstjenesten er et statsstøttet, kommunalt driftsapparat som opererer i hele skjærgården. Skjærgårdstjenesten er også tillagt oppsynsoppgaver for SNO.

For mer informasjon:
www.miljostatus.no/vest-agder
telefon: 38 17 60 00

FYLKESMANNEN I VEST-AGDER

Ryvingen Fyr - JJ

Oksøy Fyr - CEK

RÅD OG REGLER FOR BRUK AV OMRÅDET

Så lenge du ferdes hensynsfullt er du velkommen til å besøke Oksøy - Ryvingen landskapsvernområde. Her gjelder vanlige regler for sjøfiske og fri ferdsel i utmark. Det er allmen sjøfugljakt i skjærgården fra båt uten motor og fra skjær som overskylles ved alminnelig høyvann. Grunneiers rett til husdyrbeite, jakt og kilenotfiske, er ikke forandret som følge av vernet. Her er noen råd og regler for bruk av landskapsvernområdet:

- Pass godt på hunden så den ikke forstyrrer husdyr, vilt eller mennesker! Det oppfordres til å holde hunden i bånd hele året.
- Ti sjøfuglreservater ligger som «øyer» i landskapsvernområdet. Av hensyn til hekkende sjøfugl, er det ferdselsforbud i reservatene fra 15. april til og med 15. juli.
- Vær forsiktig ved bruk av grill, slik at du ikke skader naturen.
- Ta med avfall når du forlater området.

SL

Brosjyren er laget av Fylkesmannen i Vest-Agder i samarbeid med arbeidsgruppa for forvaltningsplan Oksøy - Ryvingen landskapsvernområde og Statens naturoppsyn mars 2007. Følgende har deltatt: Arild Pettersen, Cecilie Østebø, Trond Johansson, Helge Reisvold, Jørund Try, Hallfrid Jostedt, Roald Larsen, Carl-Erik Kilander, Ole Steffen Gusdal, Torbjørn Danielsen, Bjørn Vikøyr og Ørnulf Haraldstad.

Forsidefoto: Arnfinn Håverstad. Kart: Pål Alfred Larsen.
Øvrige foto: Carl-Erik Kilander - CEK, Jørn Johnsrud - JJ,
Pål Klevan - PK, Tormod Haraldstad - TH, Eldar Vrånes
- EV, Susanne Lifting - SL, Linn Knutsen - LK,
Arnfinn Håverstad - AH, Ørnulf Haraldstad - ØH.
Design og trykk: Bjorvand & Skarpodde

